COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 21 oktober 2008

betreffende de steunmaatregel C 44/07 (ex N 460/07) die Frankrijk voornemens is ten uitvoer te leggen ten gunste van de onderneming FagorBrandt

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2008) 5995)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2009/485/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken [1] en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

(1) Bij brief van 6 augustus 2007 heeft Frankrijk herstructureringssteun ten gunste van de groep FagorBrandt bij de Commissie aangemeld.

(2) Bij brief van 10 oktober 2007 heeft de Commissie Frankrijk in kennis gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag ten aanzien van deze steunmaatregel in te leiden.

(3) Het besluit van de Commissie om de procedure in te leiden (hierna „het besluit tot inleiding van de procedure") is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* [2]. De Commissie heeft de belanghebbenden verzocht hun opmerkingen over de betrokken steunmaatregel kenbaar te maken.

(4) De Commissie heeft de opmerkingen van drie belanghebbenden ontvangen, namelijk van twee concurrenten en van de begunstigde van de steun. De onderneming Electrolux heeft opmerkingen ingediend bij brief van 14 december 2007. Na een bijeenkomst met de diensten van de Commissie op 20 februari 2008 heeft deze onderneming aanvullende opmerkingen gemaakt bij brieven van 26 februari 2008 en 12 maart 2008. Een concurrent die anoniem wenst te blijven heeft bij brief van 17 december 2007 opmerkingen ingediend [3]. FagorBrandt heeft bij brief van 17 december 2007 opmerkingen gemaakt. De Commissie heeft deze opmerkingen aan Frankrijk doorgezonden bij brieven van 15 januari 2008 en 13 maart 2008, waarbij zij de Franse autoriteiten in de gelegenheid stelde hun opmerkingen te maken. Zij heeft deze opmerkingen ontvangen bij brief van 15 februari 2008 en bij wege van een document dat tijdens de bijeenkomst van 18 maart 2008 werd overgelegd (zie hierna).

(5) Bij brief van 13 november 2007 heeft Frankrijk de Commissie zijn standpunt meegedeeld over het besluit tot inleiding van de procedure. Op 18 maart 2008 vond een bijeenkomst plaats tussen de diensten van de Commissie, de Franse autoriteiten en FagorBrandt. Na deze bijeenkomst hebben de Franse autoriteiten bij brieven van 24 april 2008 en 7 mei 2008 inlichtingen verstrekt. Op 12 juni 2008 heeft een tweede bijeenkomst plaatsgevonden tussen dezelfde partijen. Na deze bijeenkomst hebben de Franse autoriteiten bij brief van 9 juli 2008 inlichtingen verstrekt. Op 15 juli 2008 heeft de Commissie om aanvullende inlichtingen verzocht, welke op 16 juli 2008 door de Franse autoriteiten werden verstrekt.

2. BESCHRIJVING

(6) De steun in kwestie is herstructureringssteun. Het voorgenomen bedrag beloopt 31 miljoen EUR, en is afkomstig van het Franse ministerie voor Economische en Financiële Zaken en Werkgelegenheid.

[1] PB C 275 van 16.11.2007, blz. 18.
[2] Zie voetnoot 1.
[3] De betrokken belanghebbende had om een verlenging van de termijn van één maand verzocht om opmerkingen per telefoon en per brief van 16 december 2007 te maken; de Commissie heeft hiertegen geen bezwaar gemaakt.

(7) De begunstigde van de steun is FagorBrandt SA, een onderneming die verscheidene dochterondernemingen bezit waar de productie- en distributieactiviteiten zijn ondergebracht. Deze groep (hierna „FagorBrandt") is indirect eigendom van de onderneming Fagor Electrodomésticos S. Coop (hierna „Fagor"), een coöperatieve onderneming naar Spaans recht. Het kapitaal van deze coöperatieve onderneming is verdeeld onder circa 3 500 leden (werknemers-leden), die afzonderlijk niet meer dan 25 % van het kapitaal van de coöperatieve onderneming in handen mogen hebben.

(8) Fagor maakt op zijn beurt deel uit van een groep coöperaties onder de naam Mondragón Corporación Cooperativa (hierna „MCC"). Binnen deze groep behoudt elke coöperatie haar juridische en financiële autonomie. Fagor behoort tot de branche „Huishoudelijke apparaten" van de sectorgroep „Industrie" van MCC.

(9) FagorBrandt had in 2007 een omzet van 903 miljoen EUR. De onderneming is in alle sectoren van de branche „grote elektrische huishoudelijke apparaten" actief, welke drie grote productgroepen omvat: wasmachines (vaatwasmachines, wasmachines, droogmachines, wasdroogkasten), koelapparaten (koelkasten, diepvrieskisten en -kasten) en kooktoestellen (traditionele ovens, microgolfovens, fornuizen, kookplaten, afzuigkappen).

(10) In deel 2.1 van het besluit tot inleiding van de procedure heeft de Commissie nadere inlichtingen verschaft over de begunstigde en heeft zij de redenen uiteengezet waarom de onderneming in moeilijkheden verkeert.

3. REDENEN VOOR DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE

(11) De Commissie heeft twijfels geuit om de vijf volgende redenen: i) mogelijke omzeiling van het verbod op herstructureringssteun voor pas opgerichte ondernemingen; ii) mogelijke omzeiling van de verplichting tot terugbetaling van onverenigbare steun; iii) twijfels ten aanzien van het herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn; iv) ontoereikendheid van de compenserende maatregelen; v) twijfels over de beperking van de steun tot het noodzakelijke minimum, en met name over de eigen bijdrage van de begunstigde.

3.1. Mogelijke omzeiling van het verbod op herstructureringssteun aan pas opgerichte ondernemingen

(12) FagorBrandt is in januari 2002 opgericht en was derhalve tot januari 2005, d.w.z. drie jaar na de oprichting, een pas opgerichte onderneming in de zin van punt 12 van de Communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (hierna „richtsnoeren herstructureringssteun") ([4]). Dit betekent dat FagorBrandt zowel op het moment waarop de onderneming een belastingvrijstelling ontving overeenkomstig artikel 44 septies van het algemeen belastingwetboek („Code Général des Impôts") (hierna „steun ex æbr artikel 44 septies") als toen de Commissie, in december 2003, deze steun onverenigbaar verklaarde en de terugvordering ervan gelastte ([5]), een pas opgerichte onderneming was. Krachtens punt 12 van de richtsnoeren herstructureringssteun kwam zij dus niet voor herstructureringssteun in aanmerking. Het feit dat Frankrijk de terugvordering van de in december 2003 onwettig verklaarde steun heeft uitgesteld tot de onderneming geen pas opgerichte onderneming meer was en wél in aanmerking kwam voor herstructureringssteun, zou daarom een omzeiling kunnen inhouden van het in punt 12 van de richtsnoeren herstructureringssteun geformuleerde verbod.

3.2. Mogelijke omzeiling van de verplichting tot terugbetaling van onverenigbare steun

(13) Aangezien de aangemelde steun grotendeels bedoeld lijkt om de terugbetaling van de steun ex artikel 44 septies te financieren, vroeg de Commissie zich af of de aangemelde steun niet een omzeiling van de verplichting tot terugbetaling van deze onverenigbare steun inhoudt waardoor de zin en het nuttig effect van de terugvordering verloren zouden gaan.

3.3. Twijfels over de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn

(14) Wat het herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn betreft heeft de Commissie op twee punten twijfels. Enerzijds heeft zij, aangezien voor 2007 een toename van de omzet met circa 20 % werd verwacht ten opzichte van het voorgaande jaar, gevraagd op welke elementen deze prognose gebaseerd was. Anderzijds merkte zij op dat het herstructureringsplan niet aangaf hoe FagorBrandt van plan was de terugbetaling van de onverenigbare steun die haar Italiaanse dochteronderneming had ontvangen, te regelen.

3.4. Ontoereikendheid van de compenserende maatregelen

(15) Verder betwijfelde de Commissie of het feit dat er geen bijkomende compenserende maatregelen ten uitvoer worden gelegd afgezien van die welke reeds in het herstructureringsplan zijn opgenomen, aanvaardbaar was. De Commissie bracht de volgende punten in herinnering:

i) de richtsnoeren herstructureringssteun (punten 38 tot en met 41) verplichten begunstigden die aan het criterium van „grote onderneming" voldoen om compenserende maatregelen te nemen;

ii) enerzijds zou FagorBrandt zonder de steun de markt moeten verlaten, en anderzijds zijn de concurrenten van FagorBrandt voornamelijk Europese ondernemingen. De verdwijning van FagorBrandt zou derhalve de Europese concurrenten in staat stellen hun verkoop en productie aanzienlijk uit te breiden;

([4]) PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2.

([5]) Beschikking 2004/343/EG van de Commissie van 16 december 2003 betreffende een steunmaatregel die ten uitvoer werd gelegd door Frankrijk voor de overname van ondernemingen in moeilijkheden (PB L 108 van 16.4.2004, blz. 38).

iii) het lijkt erop dat het geheel van reeds ten uitvoer gelegde maatregelen op basis van punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun niet als compenserende maatregelen kunnen worden aangemerkt;

iv) tenslotte heeft de Commissie benadrukt dat de richtsnoeren die ten tijde van het onderzoek in de zaken Bull ([6]) en Euromoteurs ([7]) welke Frankrijk noemt van kracht waren, geen verplichting inhielden om compenserende maatregelen te nemen. Zij heeft tevens gewezen op andere belangrijke verschillen tussen deze zaken en de onderhavige zaak.

3.5. **Twijfels over de bijdrage van de begunstigde**

(16) Tenslotte betwijfelde de Commissie of voldaan was aan de voorwaarden van de punten 43 en 44 van de richtsnoeren herstructureringssteun. Enerzijds hebben de Franse autoriteiten de terugbetaling van de steun ex 44 septies niet in de herstructureringskosten meegerekend en anderzijds hebben zij verzuimd de herkomst van bepaalde als „eigen inspanning van de begunstigde" aangeduide bedragen toe te lichten.

4. OPMERKINGEN VAN BELANGHEBBENDEN

4.1. **Opmerkingen van de onderneming Electrolux**

(17) De onderneming Electrolux heeft verklaard dat zij, om de uitdagingen van de internationale concurrentie het hoofd te kunnen bieden, omvangrijke en zeer kostbare herstructureringsplannen ten uitvoer heeft gelegd. Om concurrerend te blijven heeft de onderneming drastische maatregelen moeten nemen, zoals de sluiting van acht fabrieken in West-Europa, waarvan de productie voornamelijk is verplaatst naar andere bestaande fabrieken in Europa en naar nieuwe fabrieken in Polen en Hongarije. De meeste ondernemingen in de sector „grote elektrische huishoudelijke apparaten" hebben soortgelijke herstructureringswerkzaamheden ten uitvoer gelegd. Daarom klaagt deze onderneming over het feit dat FagorBrandt subsidie heeft kunnen krijgen om een situatie het hoofd te bieden die de overige sector zonder dergelijke steun moet aanpakken. De steun zou de concurrentie vervalsen ten koste van andere ondernemingen.

4.2. **Opmerkingen van de tweede concurrent**

(18) Deze concurrent, die anoniem wenst te blijven, meent allereerst dat de voorgenomen steun de onderneming niet in staat zal stellen haar levensvatbaarheid op lange termijn te herstellen. Hij is van oordeel dat een ingrijpende industriële reorganisatie noodzakelijk is om het voortbestaan van de onderneming te garanderen. Volgens hem beschikt FagorBrandt echter niet over de middelen om de noodzakelijke investeringen te financieren. De steun zou FagorBrandt evenmin in staat stellen de omvang te bereiken die noodzakelijk is om haar onderhandelingspositie te versterken ten opzichte van de belangrijkste distributeurs, die de voorkeur geven aan leveranciers met een grotere aanwezigheid in de Europese Unie.

(19) Ten tweede is deze concurrent van mening dat de steun niet tot het noodzakelijke minimum beperkt is omdat FagorBrandt de voor haar herstructurering noodzakelijke middelen zou kunnen opnemen bij haar aandeelhouder en bij de coöperatie (MCC, waartoe de bank Caja Laboral behoort) waarvan die aandeelhouder deel uitmaakt.

(20) Ten derde denkt de concurrent dat de steun de mededinging en het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden. Enerzijds produceren de meeste ondernemingen van de sector in Europa en kunnen zij daarom als Europese ondernemingen worden beschouwd. De Aziatische en Turkse concurrenten zijn slechts met bepaalde producten prominent aanwezig. Anderzijds is FagorBrandt de vijfde speler op Europees niveau met een sterke positie op de Franse, Spaanse en Poolse markt. De concurrent meent derhalve dat, bij uitblijven van compenserende maatregelen, de steun door de Commissie niet verenigbaar kan worden verklaard.

(21) Ten vierde leidt het feit dat in het verleden onrechtmatige steun is verleend door Frankrijk en Italië tot twee conclusies: enerzijds zijn de moeilijkheden van FagorBrandt niet eenmalig, waardoor op termijn de levensvatbaarheid van de onderneming in het geding komt; anderzijds zal de aangemelde steun waarschijnlijk worden gebruikt voor de terugbetaling van onrechtmatige steun, waardoor de verplichting tot terugbetaling wordt omzeild.

4.3. **Opmerkingen van FagorBrandt**

(22) De opmerkingen van FagorBrandt stemmen overeen met de opmerkingen van de Franse autoriteiten, die hieronder zijn samengevat.

5. OPMERKINGEN VAN FRANKRIJK

5.1. **Opmerkingen van Frankrijk over het besluit tot inleiding van de procedure**

(23) Wat de mogelijke omzeiling van het verbod op herstructureringssteun aan pas opgerichte ondernemingen betreft, betwisten de Franse autoriteiten niet dat FagorBrandt volgens punt 12 van de richtsnoeren herstructureringssteun gedurende de eerste drie jaar na de oprichting als een „pas opgerichte onderneming" moet worden beschouwd. Zij merken echter op dat het vraagstuk van eventuele herstructureringssteun aan FagorBrandt pas in de loop van 2006 aan de orde werd gesteld na de moeilijkheden die zich vanaf 2004 voordeden en de verslechtering van de financiële situatie van de onderneming sinds 2005, dat wil zeggen in de loop van het vijfde jaar na de oprichting van de onderneming. Met andere woorden, de onderneming had geen reden om herstructureringssteun aan te vragen voordat zij zich in een situatie bevond die deze steun rechtvaardigde, dat wil zeggen in de loop van 2006. Daarom is een eventuele omzeiling van de „drie jaar"-bepaling niet van toepassing.

([6]) Beschikking 2005/941/EG van de Commissie van 1 december 2004 betreffende staatssteun die Frankrijk voornemens is te verlenen aan de onderneming Bull (PB L 342 van 24.12.2005, blz. 81), overwegingen 55 tot en met 63.

([7]) Beschikking 2006/747/EG van de Commissie van 26 april 2006 betreffende de staatssteun die Frankrijk voornemens is ten uitvoer te leggen ten gunste van Euromoteurs (C 1/2005 (ex N 426/2004)) (PB L 307 van 7.11.2006, blz. 213), overwegingen 30 en 31 en 42.

(24) Ten aanzien van de mogelijkheid dat de aangemelde steun de verplichting tot terugbetaling van haar nuttig effect berooft, herinnert Frankrijk eraan dat de onderneming niet in moeilijkheden verkeert enkel omdat zij steun moet terugbetalen. De financiële moeilijkheden zijn in 2004 begonnen en de situatie is in 2005 en 2006 sterk verslechterd. Zoals de Commissie in haar besluit tot inleiding van de procedure heeft vastgesteld, verkeert de onderneming wel degelijk in moeilijkheden in de zin van de richtsnoeren herstructureringssteun. Frankrijk leidt daaruit af dat de onderneming daarom in aanmerking komt voor herstructureringssteun indien aan de overige voorwaarden voor dergelijke steun is voldaan. De vraag of de onderneming het jaar 2007 of 2008 zou hebben overleefd indien zij de steun niet had hoeven terugbetalen doet niet ter zake, omdat de terugbetaling van de steun verplicht is sinds de negatieve beschikking van de Commissie inzake de steunregeling van artikel 44 septies in 2003. Het verzoek om steun wordt derhalve gerechtvaardigd door de opeenstapeling van financiële moeilijkheden die het gevolg zijn van de reeds door de onderneming gedragen herstructureringskosten, van het feit dat de herstructurering nog niet voltooid is en van alle andere kosten die de onderneming in aanmerking moet nemen, waaronder de terugbetaling van de steun.

(25) Wat het herstel van de levensvatbaarheid op lange termijn betreft en de twee punten van twijfel die in het inleidingsbesluit waren genoemd, merken de Franse autoriteiten het volgende op. De prognose inzake een stijging van de omzet met 20 % in 2007 ten opzichte van het boekjaar 2006 houdt vooral verband met het gewijzigde activiteitenbereik van FagorBrandt in 2006. Met betrekking tot de bewering dat de terugbetaling van de onrechtmatige steun aan de Italiaanse dochteronderneming (die was toegekend in het kader van de overname door Brandt Italia van de activiteiten van Ocean Spa op het gebied van elektrische huishoudelijke apparaten) niet in aanmerking zou zijn genomen verklaren de Franse autoriteiten dat deze terugbetaling normaal gesproken de levensvatbaarheid van de onderneming niet zou beïnvloeden, aangezien het bedrag dat uiteindelijk ten laste kwam van Brandt Italia nog geen [1 miljoen] (*) EUR zou belopen omdat het saldo door de verkoper van de desbetreffende activiteiten werd gedragen.

(26) Met betrekking tot het ontbreken van compenserende maatregelen herhaalt Frankrijk dat de onderneming in 2004 reeds de onderneming Brandt Components heeft afgestoten (productie-installatie in Nevers). Anderzijds heeft de onderneming haar productiecapaciteit verminderd door de productie van diepvrieskisten en vrijstaande microgolfovens te staken. De Franse autoriteiten herinneren er tevens aan dat de steun een zeer beperkte vervalsing van de mededinging met zich heeft gebracht, waardoor compenserende maatregelen minder noodzakelijk zijn. Immers, FagorBrandt bezit [0-5] % van de Europese markt, wat zeer weinig is in vergelijking met haar voornaamste concurrenten. De Franse autoriteiten menen overigens dat door de aanwezigheid van de onderneming op de markt oligopolistische situaties worden vermeden. In de loop van de formele onderzoekprocedure hebben de Franse autoriteiten voorgesteld aanvullende compenserende maatregelen ten uitvoer te leggen.

(*) Valt onder de geheimhoudingsplicht.

(27) Ten aanzien van de twijfels van de Commissie over de beperking van de steun tot het noodzakelijke minimum en de eigen bijdrage van de begunstigde, merken de Franse autoriteiten het volgende op. Wat het niet in aanmerking nemen van de terugbetaling van de steun in de herstructureringskosten betreft wijzen zij erop dat de terugbetaling van onverenigbare steun niet a priori als herstructureringskosten kan worden beschouwd. Met betrekking tot de „eigen bijdrage van de begunstigde" waarvan in de aanmelding sprake is, leggen de Franse autoriteiten uit dat het hier om bankleningen gaat.

5.2. **Commentaar van Frankrijk op de opmerkingen van belanghebbenden**

(28) Naar aanleiding van de opmerkingen van Electrolux verklaart Frankrijk dat de herstructureringsmaatregelen die door Electrolux en andere concurrenten waren ondernomen niet beoogden een moeilijke economische situatie te herstellen maar om hun positie op de markt van grote elektrische huishoudelijke apparaten te versterken. Frankrijk meent dan ook dat de situatie van FagorBrandt en die van haar concurrenten niet vergelijkbaar zijn; immers laatstgenoemden beschikken over veel ruimere financiële middelen door hun aanzienlijk grotere omvang.

(29) Wat de opmerkingen betreft van de onderneming die anoniem wenst te blijven over de levensvatbaarheid op lange termijn van FagorBrandt betogen de Franse autoriteiten ten eerste dat FagorBrandt maatregelen heeft getroffen om in eerste instantie de verliezen te beperken en de marge te versterken om op termijn een betere marktpositie te verwerven, met name door […] te ontwikkelen. Verder menen de Franse autoriteiten dat FagorBrandt over reële O & O-capaciteiten blijft beschikken „die de onderneming in staat stellen innoverende producten met een grote toegevoegde waarde op de markt te brengen." („qui lui permettent de mettre sur le marché des produits innovants et à forte valeur ajoutée").

(30) Wat de bewering betreft dat de steun niet tot een minimum beperkt is omdat FagorBrandt bij haar aandeelhouders middelen zou kunnen aantrekken, merken de Franse autoriteiten op dat MCC geen houdstermaatschappij is maar een groep coöperaties. Alle coöperaties binnen deze groep, met inbegrip van Fagor en de bank Caja Laboral, zijn autonoom; zij zijn afhankelijk van de beslissingen van hun eigen werknemers-leden, die de eigenaars van de coöperaties zijn. FagorBrandt kan dus enkel rekenen op de financiële steun van Fagor, binnen de grenzen van de financiële draagkracht van deze onderneming. De verwerving van FagorBrandt heeft de financiële armslag van Fagor beperkt, waardoor Fagor zich momenteel geen financieringen kan veroorloven die een bepaalde drempel overschrijden.

(31) Ten derde wijzen de Franse autoriteiten op contradicties in de opmerkingen van de anonieme belanghebbende wat de veronderstelde negatieve gevolgen voor de mededinging betreft. Enerzijds beweert deze concurrent dat de steun de concurrentievoorwaarden op de Europese markt ongunstig zou beïnvloeden. Anderzijds betoogt hij dat FagorBrandt in vergelijking met de grote concurrenten te klein is, wat haar levensvatbaarheid in gevaar brengt. Overigens herinneren de Franse autoriteiten er ten aanzien van het ontbreken van compenserende maatregelen aan, dat zij reeds waardevolle compenserende maatregelen ten uitvoer hebben gelegd en dat zij voornemens zijn nieuwe maatregelen te treffen.

(32) Ten vierde brengt Frankrijk, in reactie op de aantijgingen inzake de eerder verleende onrechtmatige steun door Frankrijk en Italië, in herinnering dat deze onrechtmatige steun niet bestemd was voor een herstructureringsprogramma van de onderneming maar voor een systeem waarmee de werkgelegenheid op het grondgebied zou kunnen worden behouden. Verder benadrukt Frankrijk op basis van de op 17 december 2007 door FagorBrandt aan de Commissie verstrekte inlichtingen dat er geen reëel verband is tussen het toegekende steunbedrag (circa 20 miljoen EUR netto na belastingen) en het onverenigbare steunbedrag (circa [25-30] miljoen EUR na berekening van de rente). Bovendien worden de herstructureringskosten geraamd op [50-90] miljoen EUR, en zijn zij daarmee duidelijk hoger dan het gevraagde bedrag aan herstructureringssteun. Tenslotte wijzen zij op het fungibele karakter van de uitgaven.

(33) Wat de opmerkingen betreft die FagorBrandt bij de Commissie heeft ingediend verklaren de Franse autoriteiten dat zij slechts kunnen instemmen met deze toelichtingen, te meer daar zij een aanvulling vormen op hun eigen opmerkingen.

6. BEOORDELING VAN DE STEUN

6.1. De vraag of er sprake is van steun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag

(34) In punt 3.1 van het besluit tot inleiding van de procedure heeft de Commissie geconcludeerd dat de maatregel steun vormde in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. Geen van de partijen heeft deze conclusie aangevochten.

6.2. Rechtsgrondslag van de beoordeling

(35) Artikel 87, leden 2 en 3, van het Verdrag bevat uitzonderingen op de algemene onverenigbaarheid van lid 1 van hetzelfde artikel. De uitzonderingen van artikel 87, lid 2, van het Verdrag zijn in dit geval duidelijk niet van toepassing.

(36) Wat de uitzonderingen van artikel 87, lid 3, van het Verdrag betreft merkt de Commissie op dat, aangezien het doel van de steun niet regionaal is en de uitzondering van punt b) van dit lid duidelijk niet van toepassing is, alleen de uitzondering van punt c) van toepassing kan zijn. Volgens dit punt zijn steunmaatregelen van de staten om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid te vergemakkelijken verenigbaar, wanneer zij de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt niet zodanig veranderen dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. In dit verband staat vast dat de steun is toegekend om de levensvatbaarheid op lange termijn van een onderneming in moeilijkheden te herstellen. De Commissie licht in haar richtsnoeren herstructureringssteun toe hoe zij de verenigbaarheid van dergelijke steun beoordeelt. Deze richtsnoeren vormen derhalve de rechtsgrondslag voor de beoordeling. De Commissie meent dat geen enkele andere communautaire kaderregeling in dit geval van toepassing is. Frankrijk heeft overigens geen beroep gedaan op enige andere uitzondering van het Verdrag. Verder heeft geen van de belanghebbenden kritiek geleverd op de keuze van deze rechtsgrondslag, die reeds in het besluit tot inleiding van de procedure werd aangekondigd.

6.3. De vraag of de onderneming voor herstructureringssteun in aanmerking komt

(37) Om voor herstructureringssteun in aanmerking te komen moet de onderneming allereerst kunnen worden beschouwd als een onderneming in moeilijkheden volgens de definitie van punt 2.1 van de richtsnoeren herstructureringssteun.

(38) In punt 24 van het besluit tot inleiding van de procedure heeft de Commissie verklaard dat de onderneming een onderneming in moeilijkheden lijkt te zijn in de zin van punt 11 van de richtsnoeren herstructureringssteun. Verder heeft de Commissie in punt 27 van het inleidingsbesluit opgemerkt dat, overeenkomstig punt 13 van de richtsnoeren herstructureringssteun, de moeilijkheden van de onderneming te groot waren geworden om door de Spaanse aandeelhouder te kunnen worden opgelost. In tegenstelling tot deze voorlopige beoordeling meent de concurrent die anoniem wil blijven dat FagorBrandt bij Fagor en MCC de nodige financiële steun kan verkrijgen om haar moeilijkheden het hoofd te bieden. Derhalve moet worden onderzocht of de voorlopige beoordeling die in het inleidingsbesluit is gegeven, gewijzigd moet worden. De Commissie merkt op dat de concurrent zijn bewering baseert op een persartikel ([8]) dat erop lijkt te wijzen dat Fagor gemakkelijk middelen op de financiële markten kan opnemen. Zij geeft evenwel aan dat dit artikel dateert van april 2005 en dat de financiële situatie van Fagor na die datum sterk verslechterd is. De Franse autoriteiten herinneren er in dit verband aan dat de financiële schulden van Fagor (zonder consolidatie van de schulden van FagorBrandt) in 2005 […] ([9]), met name na de verwerving van de effecten van FagorBrandt en de grootscheepse industriële investeringen bij Fagor. Bovendien heeft Fagor FagorBrandt in 2006 een kapitaalinjectie van 26,9 miljoen EUR gegeven. Al deze elementen hebben het schuldenlastvermogen van de coöperatie sterk aangetast; de verhouding eigen vermogen/vreemd vermogen van de onderneming heeft de algemeen aanvaarde maxima ruim overschreden. De Commissie is daarom van mening dat de beoordeling die in het inleidingsbesluit is gegeven waarbij de onderneming op basis van de punten 11 en 13 van de richtsnoeren herstructureringssteun voor steun in aanmerking komt, niet moet worden herzien.

(39) Ten aanzien van de vraag of de onderneming op basis van de voorwaarden die in punt 2.1 van de richtsnoeren herstructureringssteun worden genoemd voor steun in aanmerking komt bestaat er volgens het inleidingsbesluit slechts één punt van twijfel, namelijk de mogelijke omzeiling van het verbod op herstructureringssteun voor pas opgerichte ondernemingen (zie deel 3 hierboven, „Redenen voor de inleiding van de procedure").

([8]) Dagblad „*La Tribune*" van 14 april 2005.
([9]) Lees: „aanzienlijk zijn toegenomen".

(40) De Commissie heeft de financiële situatie van de onderneming onderzocht; de resultaten van dit onderzoek worden in tabel 1 hieronder weergegeven. Hieruit blijkt duidelijk dat de onderneming in de eerste drie jaar van haar bestaan, zelfs indien zij de steun ex artikel 44 septies had terugbetaald, niet voldeed aan de criteria van de punten 10 en 11 van de richtsnoeren herstructureringssteun om als onderneming in moeilijkheden te worden beschouwd; ten aanzien van punt 10 lijkt het erop dat de onderneming, zelfs indien zij de steun van 22,5 miljoen EUR reeds in 2004 zou hebben terugbetaald (d.w.z. in de maanden volgend op de negatieve eindbeschikking van de Commissie), in 2004 de helft van haar eigen vermogen nog niet zou hebben verloren. Wat punt 11 van de richtsnoeren herstructureringssteun betreft zou de onderneming, zelfs indien zij de steun van 22,5 miljoen EUR reeds in 2004 zou hebben terugbetaald, slechts één jaar verlies hebben geleden (2004), hetgeen onvoldoende is om op basis van dit punt als een onderneming in moeilijkheden te worden beschouwd. Vastgesteld moet derhalve worden dat de financiële moeilijkheden van de groep FagorBrandt vanaf 2005 zijn toegenomen, zodat de onderneming wellicht vanaf het daarop volgende jaar (gezien de verplichting om de steun uit hoofde van 44 septies terug te betalen) en zeker in 2007 zou kunnen worden beschouwd als een onderneming in moeilijkheden in de zin van de richtsnoeren herstructureringssteun (d.w.z. als een onderneming die „zonder externe steun van de overheid" op korte of middellange termijn vrijwel zeker failliet zou gaan).

Tabel 1

(in miljoen EUR)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Omzet	847,1	857,6	813,2	743,6	779,7	903,0
Brutomarge	205,2	215,1	207,0	[…]	[…]	[…]
Nettoresultaat	15,5	13,8	(3,6)	[…]	[…]	[…]
Eigen vermogen	69,8	83,4	79,8	[…]	[…]	[…]

(41) De Commissie heeft eveneens verklaard dat de groep Fagor, in het eerste kwartaal van 2005, besloten heeft 90 % van de aandelen van de onderneming aan te kopen voor een bedrag van [150-200] miljoen EUR. Hieruit blijkt dat de markt de onderneming niet als een onderneming in moeilijkheden beschouwde in de zin van de richtsnoeren herstructureringssteun, dat wil zeggen als een onderneming die, zonder externe steun van de overheid, vrijwel zeker op korte of middellange termijn op een faillissement afstevende.

(42) Gezien het voorafgaande is de Commissie van mening dat de onderneming, die in januari 2002 is opgericht, in de eerste drie jaar van haar bestaan niet als een onderneming in moeilijkheden kon worden beschouwd, zelfs niet indien zij de steun ex artikel 44 septies onmiddellijk had terugbetaald. Het feit dat Frankrijk de steun ex artikel 44 septies pas in januari 2005 heeft teruggekregen — dat wil zeggen drie jaar na de oprichting van FagorBrandt — betekende volgens de Commissie niet dat een onderneming kunstmatig in leven werd gehouden die anders de markt zou hebben verlaten. Zij is verder van oordeel dat de onderneming gedurende deze periode geen reden had om herstructureringssteun aan te vragen. Gezien het voorafgaande is de Commissie van mening dat de vertraging waarmee Frankrijk de steun ex artikel 44 septies heeft teruggekregen (januari 2005) niet inhoudt dat het verbod op herstructureringssteun werd omzeild ten gunste van pas opgerichte ondernemingen in de zin van punt 12 van de richtsnoeren herstructureringssteun.

(43) Concluderend kan derhalve worden gesteld dat de twijfel over de vraag of de onderneming voor steun in aanmerking komt, is weggenomen; volgens de Commissie is voldaan aan de voorwaarden van punt 2.1 van de richtsnoeren herstructureringssteun.

6.4. **Bepalingen betreffende ontvangers van eerdere, onrechtmatige steun**

(44) Op basis van punt 23 van de richtsnoeren herstructureringssteun en van het feit dat de aangemelde steun voornamelijk lijkt te dienen om de terugbetaling van de steun ex artikel 44 septies te financieren, wordt in punt 30 van het besluit tot inleiding van de procedure het vermoeden uitgesproken dat de aangemelde steun een omzeiling van de terugbetalingsverplichting zou inhouden en derhalve genoemde verplichting van haar betekenis en haar nuttig effect zou beroven.

(45) Bij de beoordeling van deze kwestie heeft de Commissie rekening gehouden met de volgende elementen.

(46) Ten eerste kan, volgens vaste rechtspraak, door de terugbetaling van onverenigbare steun inclusief rente de situatie worden hersteld die vóór de toekenning van de steun bestond en kan aldus de concurrentievervalsing die deze steun met zich heeft gebracht, ongedaan worden gemaakt. Daarom wordt er in het onderhavige geval van uitgegaan dat de terugbetaling van de steun ex artikel 44 septies met rente — de voorwaarde voor de uitkering van de nieuwe steun — de situatie herstelt die vóór de toekenning van de steun bestond.

(47) In de tweede plaats komt de onderneming in aanmerking voor herstructureringssteun. Ten eerste vloeien de financiële moeilijkheden van de onderneming immers niet hoofdzakelijk voort uit de terugbetaling van de onverenigbare steun. Deze moeilijkheden hebben andere oorzaken, die tot de verliezen hebben geleid welke sinds 2004 zijn geleden (zie tabel 1). De toekomstige terugbetaling van de onverenigbare steun zal deze moeilijkheden nog vergroten, totdat de onderneming deze zonder staatssteun niet meer te boven kan komen. Ten tweede is een plan voor de herstructurering van de activiteiten ten uitvoer gelegd waarvan de kosten [50-90] miljoen EUR bedragen. Hieruit blijkt dat de operationele herstructurering die nodig is om de winstgevendheid van de activiteiten te herstellen zeer aanzienlijke kosten met zich meebrengt die hoger zijn dan het terugbetalingsbedrag van de steun ex 44 septies van 22,5 miljoen EUR exclusief rente. Deze elementen tonen aan dat Fagorbrandt een onderneming in moeilijkheden is waarvan het voortbestaan wordt bedreigd. Zij kan derhalve, zoals alle ondernemingen in een dergelijke situatie, in aanmerking komen voor herstructureringssteun indien is voldaan aan de overige voorwaarden die in de richtsnoeren herstructureringssteun worden gesteld.

(48) Ten derde heeft de Commissie in haar beschikking van 1991 betreffende de zaak Deggendorf [10] opgemerkt: „Het cumulerende effect van de onrechtmatige steun die Deggendorf GmbH sinds 1986 weigert terug te betalen en de nieuwe investeringssteun zou aan deze onderneming een overdreven groot onrechtmatig voordeel verschaffen, waardoor de voorwaarden waaronder het handelsverkeer geschiedt, zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad", waarbij zij de nieuwe steun verenigbaar achtte doch tevens stelde dat „de […] autoriteiten dienen de uitbetaling van de […] steun aan de onderneming Deggendorf GmbH op te schorten totdat de onverenigbare steun […] daadwerkelijk is terugbetaald". In zijn arrest van 15 mei 1997 [11] heeft het Hof van Justitie de door de Commissie gevolgde benadering onderschreven. Sindsdien heeft de Commissie verscheidene beschikkingen gegeven waarin zij dezelfde benadering volgt, en nieuwe steun verenigbaar verklaart doch gelast de uitkering ervan op te schorten tot de onwettige steun is terugbetaald [12]. De Commissie merkt op dat in het onderhavige geval, mits de nieuwe steun voldoet aan de voorwaarden van de richtsnoeren herstructureringssteun, niets een toepassing van de Deggendorf-benadering in de weg lijkt te staan, dat wil zeggen dat de nieuwe steun verenigbaar wordt beschouwd mits de uitbetaling ervan wordt opgeschort tot de terugbetaling van de steun ex artikel 44 septies.

(49) Gezien het voorafgaande zijn de twijfels van de Commissie weggenomen.

(50) In dit verband wenst de Commissie de volgende verduidelijking aan te brengen. Punt 23 van de richtsnoeren herstructureringssteun verplichten de Commissie om, bij de beoordeling van herstructureringssteun, rekening te houden „met, enerzijds, het eventuele cumulerende effect van de eerdere steun en de nieuwe steun en, anderzijds, met het feit dat de eerdere steun niet is terugbetaald.". Zoals in de dienovereenkomstige voetnoot in de richtsnoeren herstructureringssteun is aangegeven is deze bepaling gebaseerd op het bovengenoemde Deggendorf-arrest. In het onderhavige geval heeft Frankrijk de terugvordering van de steun ex artikel 44 septies in gang gezet alvorens nieuwe steun uit te keren. In onderhavige beschikking moet de Commissie, uit hoofde van de voornoemde Deggendorf-jurisprudentie, deze verbintenis omzetten in een voorwaarde voor de verenigbaarheid van de aangemelde steun. Aldus kan zij verzekeren dat er geen sprake is van cumulering van eerder toegekende steun met nieuwe steun, en dat de eerdere steun zal worden terugbetaald, en hoeft zij bij de beoordeling van de nieuwe steun geen rekening meer te houden met het cumuleringseffect van de steun of met het feit dat de steun niet is terugbetaald.

6.5. **Herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming**

6.5.1. *Marktvooruitzichten en geloofwaardigheid van de in het herstructureringsplan opgenomen prognoses*

(51) In punt 2.2 van het besluit tot inleiding van de procedure beschrijft de Commissie de voornaamste maatregelen van het herstructureringsplan [13]. In punt 3.3.3 van het inleidingsbesluit gaf de Commissie aan dat het plan leek te voldoen aan de voorwaarden van de punten 35 tot en met 37 van de richtsnoeren herstructureringssteun. Met andere woorden, het herstructureringsplan lijkt een herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn mogelijk te maken. In het kader van de formele onderzoekprocedure die bij de onderhavige beschikking wordt afgerond, heeft de Commissie de elementen waarop het plan gebaseerd is nader onderzocht om na te gaan of deze eerste beoordeling al of niet kon worden bevestigd.

(52) De Commissie heeft de in het herstructureringsplan opgenomen prognoses beoordeeld, en met name wat de groeivooruitzichten betreft. Zij heeft deze vooruitzichten vergeleken met de recente ontwikkelingen.

---

[10] Beschikking 91/391/EEG van de Commissie van 26 maart 1991 betreffende steun van de Duitse regering aan de onderneming Deggendorf GmbH, fabrikant van polyamide- en polyestergarens te Deggendorf (Beieren) (PB L 215 van 2.8.1991, blz. 16).

[11] Arrest van het Hof van Justitie van 15 mei 1997 in de zaak C-355/95 P TWD/Commissie, Jurispr. blz. I-2549, punt 25-26 (het Deggendorf-arrest). Dit arrest bevestigt de gegrondheid van het arrest van 13 september 1995 van het Gerecht van eerste aanleg, TWD/Commissie, T-244/93 en T-486/93, Jurispr. blz. II-2265.

[12] Ten aanzien van dit punt stelt de Bekendmaking van de Commissie — naar een doelmatige tenuitvoerlegging van beschikkingen van de Commissie waarbij lidstaten wordt gelast onrechtmatige en onverenigbare steun terug te vorderen (PB C 272 van 15.11.2007, blz. 4), dat „de Commissie […] is begonnen de „Deggendorf"-jurisprudentie meer stelselmatig toe te passen. Overeenkomstig deze jurisprudentie kan de Commissie onder bepaalde voorwaarden een lidstaat gelasten de uitkering van een nieuwe, met de gemeenschappelijke markt verenigbare steun aan een onderneming op te schorten totdat die onderneming de oude onrechtmatige en met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun ten aanzien waarvan een terugvorderingsbeschikking is gegeven, heeft terugbetaald.".

[13] Het herstructureringsplan beoogde concreet een heroriëntering en een ontwikkeling gericht op innoverende producten met grote toegevoegde waarde, een rationalisering van het aankoopbeleid en een bevoorradingsbeleid (door derden voor rekening van FagorBrandt vervaardigde producten). FagorBrandt heeft drie soorten herstructureringsmaatregelen genomen: a) stopzetten van activiteiten en sluiting van productielijnen; b) inkrimping van het personeelsbestand; c) maatregelen om het voortbestaan van de onderneming te ondersteunen.

(53) Volgens de CECED ([14]) vertoonde de Europese markt qua volume tussen 2005 en 2007 een matige groei in West-Europa (circa 2 % per jaar) en een sterke groei in Oost-Europa (circa 7 % per jaar). Dit laatste groeicijfer is evenwel onzeker want in een fluctuerende economie kan een groei met 2 cijfers snel omslaan in een krimp met eveneens 2 cijfers, en vice versa.

(54) Ook al is op lange termijn een convergentie van het koopgedrag van Oost-Europa en dat in West-Europa mogelijk, toch leidt de geringe koopkracht in eerstgenoemde landen ertoe dat de vraag zich op de meest noodzakelijke producten (wasmachines en koelkasten) en op producten van de eenvoudigste kwaliteit concentreert. Op deze markten zijn echter Turkse en Aziatische concurrenten actief.

(55) De potentiële markten voor FagorBrandt bevinden zich dus in West-Europa, want zij hebben een grotere waarde en omvang en worden in mindere mate bepaald door eenvoudige producten, een sector waarin FagorBrandt niet langer kan concurreren en waarop de sterke groei in Oost-Europa is gebaseerd.

(56) De referentiemarkt van FagorBrandt is meer in het bijzonder de Franse markt waar de groep [50-80] % van haar verkopen realiseert, [75-100] % van haar volumes produceert en [75-100] % van haar werknemers in dienst heeft. Volgens GIFAM ([15]) is de markt voor grote elektrische huishoudelijke apparaten in 2007 met 1 % gegroeid ten opzichte van 2006, zowel wat volume als wat de waarde betreft. Meer in het bijzonder is de markt voor […] apparaten waarop FagorBrandt zich vooral wil richten met […] % toegenomen ten opzichte van 2006, terwijl zelfs voor […] apparaten de verkoop is teruggelopen met […] %.

(57) Uit de ontwikkelingen per type product blijkt dat de voornaamste markten die zich in Europa en met name in Frankrijk ontwikkelen die van de […]apparaten/machines zijn. De groei van de […]apparaten/machines is aanzienlijk, terwijl de markt voor koelapparatuur vrijwel stagneert zoals blijkt uit de hiernavolgende tabel die afkomstig is uit de GIFAM-studie:

[…]

(58) Derhalve lijkt de keuze van FagorBrandt om zich enerzijds te heroriënteren, met name op […], en anderzijds om […] te ontwikkelen, aan te sluiten bij de ontwikkeling van de verschillende segmenten en producten.

(59) Na de overige basiselementen van het herstructureringsplan te hebben onderzocht die de deugdelijkheid van de prognoses betreffende de operationele winstgevendheid van FagorBrandt op termijn moeten rechtvaardigen, meent de Commissie dat deze prognoses realistisch zijn. Daarom zal de analyse zich voor het overige beperken tot twee specifieke punten van twijfel die in het besluit tot inleiding van de procedure naar voren zijn gebracht, namelijk in hoeverre het herstructureringsplan realistisch en toereikend is.

(60) Ten eerste vroeg de Commissie om uitleg over de verwachte stijging van de omzet in 2007 met 20 %. De Franse autoriteiten hebben verklaard dat de omvang van de activiteiten van FagorBrandt in 2006 is gewijzigd door de overdracht van de distributie van het merk Fagor op de Engelse en Franse markt, evenals van alle Franse activiteiten van Fagor aan FagorBrandt ([16]). De omzet van deze activiteiten is voor 2007 geraamd op [50-100] miljoen EUR en is voor het jaar 2007 in het omzetcijfer van FagorBrandt opgenomen. Bij constante activiteiten zou de omzet slechts met [5-10] % toenemen. Vervolgens heeft Frankrijk het daadwerkelijk in 2007 gerealiseerde omzetcijfer aan de Commissie meegedeeld. Dit bedraagt 903 miljoen EUR tegen 779,7 miljoen EUR in 2006, een stijging met 16 % in één jaar.

(61) Ten tweede merkte de Commissie op dat in het herstructureringsplan niet was aangegeven hoe FagorBrandt de onverenigbare steun die aan haar Italiaanse dochteronderneming was toegekend dacht terug te betalen, waardoor het herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming onzeker was. De Franse autoriteiten benadrukten dat de terugvordering van de onverenigbare steun door de Italiaanse autoriteiten normaal gesproken geen invloed zou

([14]) CECED: Europese Raad voor de bouw van huishoudelijke apparaten (Conseil Européen de la Construction d'appareils Domestiques), een organisatie van 15 fabrikanten van tenminste Europese omvang en 26 brancheverenigingen die in verscheidene Europese landen aanwezig zijn (zowel lidstaten van de Europese Unie als derde landen).

([15]) GIFAM: brancheorganisatie van fabrikanten van huishoudelijke apparaten (Groupement Interprofessionnel des Fabricants d'Appareils d'équipements Ménagers) die een vijftigtal ondernemingen vertegenwoordigt die op de markt voor elektrische huishoudelijke apparaten actief zijn.

([16]) De Commissie heeft onderzocht of deze sterkere integratie van FagorBrandt in Fagor van invloed was op de conclusies van punt 27 van het besluit tot inleiding van de procedure met betrekking tot de vraag of FagorBrandt voor steun in aanmerking komt. Zij kwam tot de conclusie dat dit niet het geval was omdat verreweg de meeste in dit punt aangevoerde elementen nog steeds van toepassing zijn.

hebben op de financiële situatie van de groep. De aankoopprijs van de activiteiten op het gebied van huishoudelijke apparatuur van Ocean SpA door Brandt Italia is namelijk verhoogd met het geraamde steunbedrag dat Brandt Italia zal ontvangen, te weten [5-10] miljoen EUR (voor een daadwerkelijk door Brandt Italia ontvangen steunbedrag van [5-10 miljoen] EUR). De Franse autoriteiten stellen derhalve vast dat het voordeel van de onrechtmatige steun vrijwel volledig is overgedragen op de verkoper Ocean SpA (met een saldo van [<1 miljoen] EUR). De Franse autoriteiten voegen hieraan toe dat deze bewering wordt gestaafd door een uitspraak van de rechtbank van Brescia van 5 juli 2004; toen Brandt Italia zich tot deze rechtbank wendde na de negatieve beschikking van de Commissie van 30 maart 2004 inzake de Italiaanse steunregeling, beval zij de beslaglegging van de laatste tranche van de aankoopprijs die door Brandt Italia was betaald, te weten [5-10] miljoen EUR. Daarom moet de terugbetaling van de Italiaanse steun ten laste van Brandt Italia uiteraard lager zijn dan [<1 miljoen] EUR.

(62) De Commissie concludeert hieruit dat de twijfels over het herstel van de levensvatbaarheid die in het besluit tot inleiding van de procedure werden geuit, zijn weggenomen.

6.5.2. *Twijfels van een belanghebbende inzake het herstel van de levensvatbaarheid*

(63) Zoals reeds is aangegeven bestrijdt de concurrent die anoniem wenst te blijven dat de herstructurering de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn kan herstellen. Ten eerste is hij van mening dat de onderneming een deel van haar productie naar gebieden met lage kosten had moeten verplaatsen, waar zij van schaalvoordelen had kunnen profiteren. Ten tweede zal de onderneming niet de investeringen kunnen doen die nodig zijn om haar producten te verbeteren in een sector die elk jaar grote investeringen vergt in productieapparatuur, ontwerp, onderzoek en ontwikkeling. Ten slotte wijst hij erop dat de onderneming te klein is in vergelijking met haar concurrenten. In de volgende punten zal de Commissie trachten na te gaan of deze opmerkingen van de anonieme concurrent haar conclusies inzake het herstel van de levensvatbaarheid op losse schroeven zet.

(64) Wat de noodzaak betreft om een deel van de productie naar landen met lage kosten te verplaatsen betoogt de Commissie erop dat de Franse autoriteiten dit vraagstuk reeds hebben beantwoord. Zij hebben er immers op gewezen dat de ontwikkeling die FagorBrandt voor ogen heeft (innoverende producten met een grote toegevoegde waarde), en die ook door een aantal van haar louter Europese concurrenten wordt nagestreefd, niet te rijmen valt met een stelselmatige productie in landen met lage kosten. […]. Grote ondernemingen vestigen productieeenheden in landen met lage kosten ook al omdat zij hun afzet in die landen willen uitbreiden.

(65) Ten aanzien van de beweringen van de anonieme concurrent dat FagorBrandt niet in staat is de grote investeringen te doen die nodig zijn om concurrerend te blijven en dat de omvang van de onderneming in vergelijking met de grote concurrenten te gering is, merkt de Commissie op dat zij zelf in punt 8 van het besluit tot inleiding van de procedure heeft aangegeven dat deze elementen hebben bijgedragen tot de moeilijkheden waarin de onderneming verkeert. Zij wijst er evenwel op dat het herstructureringsplan deze problemen lijkt aan te pakken. Immers, de onderneming is voornemens […]. Bovendien verklaart de Commissie dat bepaalde ondernemingen van de sector, ondanks hun geringe omvang in vergelijking met de grote concurrenten en hun aanzienlijke productie in de West-Europese landen, er niettemin in slagen concurrerend te blijven door zich op bepaalde producten en segmenten te richten. Overigens meent de Commissie dat de steeds verdergaande integratie van FagorBrandt in de Fagor-groep er eveneens toe bijdraagt deze problemen in verband met de omvang van de onderneming op te lossen. Samenvattend erkent de Commissie dat de door de concurrent aan de orde gestelde punten inderdaad uitdagingen voor FagorBrandt vormen, doch zij meent dat het herstructureringsplan een geschikt antwoord op deze uitdagingen vormt en voldoende uitzicht biedt op een herstel van de levensvatbaarheid.

(66) Gezien het voorafgaande is de Commissie van oordeel dat de opmerkingen van de anonieme concurrent haar inschatting dat het herstructureringsplan de levensvatbaarheid van FagorBrandt op lange termijn kan herstellen niet onaannemelijk maken.

6.5.3. *Effect van de aanvullende compenserende maatregelen op het herstel van de levensvatbaarheid*

(67) Met het oog op het herstel van de levensvatbaarheid op lange termijn moet de Commissie, zoals bepaald in de laatste zin van punt 38 van de richtsnoeren herstructureringssteun, nagaan of de voorgenomen compenserende maatregelen de levensvatbaarheid van de onderneming niet in gevaar brengen. Zoals hieronder wordt besproken hebben de Franse autoriteiten na de inleiding van de procedure bijkomende compenserende maatregelen voorgesteld, die dus geen deel uitmaakten van de financiële vooruitzichten welke aan de aanmelding waren gehecht. De Commissie acht deze bijkomende maatregelen noodzakelijk, en zij moeten derhalve ten uitvoer worden gelegd. Aangezien deze maatregelen — het stopzetten van de levering van koelapparaten, kooktoestellen en vaatwasmachines van het merk Vedette gedurende vijf jaar — een verslechtering van de financiële resultaten van de onderneming met zich meebrengen, moet worden verzekerd dat de kosten ervan door de onderneming kunnen worden gedragen.

(68) Volgens de Franse autoriteiten geven de onderstaande tabellen de financiële resultaten van de onderneming weer, rekening houdend met de tenuitvoerlegging van de bijkomende compenserende maatregelen die hierboven zijn beschreven. De eerste tabel bevat een optimistisch scenario, het tweede een pessimistisch scenario.

(in miljoen EUR)

Stopzetting van de levering van koel- en kookapparatuur en vaatwasmachines van het merk Vedette	Optimistisch scenario					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Omzet	903,0	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Brutomarge	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Bedrijfsresultaat vóór eenmalige kosten	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Bedrijfsresultaat (EBIT)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Resultaat vóór belastingen	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Nettoresultaat	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Free Cash Flow	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Gecumuleerde Free Cash Flow	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

(in miljoen EUR)

Stopzetting van de levering van koel- en kookapparatuur en vaatwasmachines van het merk Vedette	Pessimistisch scenario					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Omzet	903,0	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Brutomarge	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Bedrijfsresultaat vóór eenmalige kosten	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Bedrijfsresultaat (EBIT)	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Resultaat voor belastingen	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Nettoresultaat	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Free Cash Flow	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
Gecumuleerde Free Cash Flow	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

(69) Deze tabellen berusten op de volgende hypothesen ten aanzien van het verlies aan omzet doordat verscheidene productfamilies met de merknaam Vedette uit de handel worden genomen. Dit kan resulteren in:

a) een daling van de verkoop van producten behorend tot de productfamilie van het merk Vedette die uit de markt worden genomen;

b) een daling van de verkoop van producten behorend tot andere productfamilies die onder de merknaam Vedette in de handel worden gebracht ([17]) (negatief effect op de overige producten van het merk Vedette);

c) een daling van de verkoop van andere merken (negatief effect op alle merken van de groep FagorBrandt).

(70) Het optimistische scenario houdt slechts rekening met de onder a) en b) genoemde effecten; het verlies dat als gevolg van het uit de markt nemen van een product wordt geleden bedraagt [60-90] % van de omzet in de beëindigde productlijn […] en [20-30] % van de omzet voor andere onder de merknaam Vedette in de handel gebrachte producten. Het pessimistische scenario gaat uit van de onder c) genoemde situatie en veronderstelt een verlies van [110-140] % voor de stopgezette productlijn (het verlies heeft mogelijk niet alleen gevolgen voor […] en […]. De Franse autoriteiten verklaren dat deze pessimistische hypothese overeenkomt met een eerdere ervaring van de onderneming: zij had in 2003 besloten […] in Frankrijk op te geven om zich volledig te concentreren op […] waarvoor specifiek verkooppersoneel bestond. Dit had zeer negatieve gevolgen, want niet alleen ging de behaalde omzet […] in zijn geheel verloren, maar het verlies liep op tot […] (totaal verlies op deze twee merken van […] apparaten in twee jaar ten opzichte van de oorspronkelijke verkoop van […] eenheden, waarvan […] […], dat wil zeggen een verlies van [120-140] % van de prijsgegeven volumes) ([18]).

([17]) Deze daling is een gevolg van de impact die het staken van de verkoop van voornoemde producten heeft op de zichtbaarheid van het merk Vedette onder de distributeurs.

([18]) De Commissie is op basis van de door de Franse autoriteiten verstrekte inlichtingen van mening dat het niet zeer waarschijnlijk is dat het pessimistische scenario zich inderdaad voordoet. De Franse autoriteiten baseren dit scenario namelijk op de ervaringen met de microgolfovens van Vedette. Zoals zal blijken is dit echter een product ten aanzien waarvan FagorBrandt niet meer concurrerend was (dit was ook de reden waarom de onderneming besloot de interne productie te staken) en ten aanzien waarvan de producenten van lagekostenlanden een grote penetratie hebben bereikt. De hypothese van de Franse autoriteiten waarbij zij de daling van de verkoop van microgolfovens gedurende twee jaar volledig toeschrijven aan het besluit om het op de markt brengen van microgolfovens onder de merknaam Vedette stop te zetten, lijkt derhalve extreem.

(71) Op basis van de in de twee tabellen opgenomen gegevens en andere inlichtingen van de Franse autoriteiten, stelt de Commissie vast dat de compenserende maatregelen de onderneming zullen verzwakken omdat zij vanaf 2009, het jaar waarin zij ten uitvoer worden gelegd, een verslechtering van de resultaten met zich zullen brengen. Vanaf 2010 zal de onderneming echter weer een positief nettoresultaat behalen, dat in de daaropvolgende jaren verder zal verbeteren. De Commissie meent derhalve dat de compenserende maatregelen, hoewel zij aanvankelijk tot een verzwakking van de onderneming zullen leiden, een herstel van de levensvatbaarheid niet in de weg staan.

6.6. **Voorkoming van buitensporige vervalsing van de mededinging**

6.6.1. *Onderzoek naar de noodzaak van compenserende maatregelen*

(72) In punt 38 van de richtsnoeren inzake herstructureringssteun wordt bepaald dat herstructureringssteun slechts door de Commissie kan worden goedgekeurd indien compenserende maatregelen worden genomen om de ongunstige effecten van de steun op de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt, te beperken. Anders moet de steun worden beschouwd als „schadelijk voor het gemeenschappelijk belang" en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden verklaard. Deze voorwaarde leidt er dikwijls toe dat de aanwezigheid die de onderneming na de herstructureringsperiode op haar markt of markten kan behouden afneemt.

(73) Frankrijk bevestigde in zijn aanmelding dat de compenserende maatregelen in dit geval niet noodzakelijk leken, met name omdat de steun geen buitengewoon verstorend effect zou hebben. De Commissie heeft in de punten 37, 38 en 40 van het besluit tot inleiding van de procedure beknopt uiteengezet waarom zij deze bewering afwees.

(74) In de volgende overwegingen licht de Commissie nader toe waarom zij van mening is dat de steun een verstoring teweegbrengt en waarom compenserende maatregelen, in tegenstelling tot wat de Franse autoriteiten beweren, wel noodzakelijk zijn.

(75) Zoals reeds uiteengezet is FagorBrandt aanwezig in de sector van de vervaardiging en de levering aan distributeurs (in tegenstelling tot de distributie en verkoop aan particulieren) van grote elektrische huishoudelijke apparaten. Wat de geografische omvang van deze markt betreft heeft de Commissie in het verleden geoordeeld dat deze markt tenminste een communautaire dimensie heeft, met name door de afwezigheid van toegangsdrempels, technische harmonisatie en de vrij lage transportkosten ([19]). Ook uit de door FagorBrandt en beide concurrenten die opmerkingen hebben ingediend verstrekte gegevens blijkt dat de markt inderdaad een communautaire dimensie heeft.

(76) De Commissie is van oordeel dat herstructureringssteun automatisch een concurrentieverstoring teweegbrengt doordat deze steun verhindert dat de begunstigde onderneming de markt verlaat, waardoor de ontwikkeling van concurrerende ondernemingen wordt geremd. Dergelijke steun staat dus het verdwijnen van inefficiënte ondernemingen, dat „deel uitmaakt van de normale werking van de markt" zoals in punt 4 van de richtsnoeren herstructureringssteun wordt betoogd, in de weg. De aangemelde steun ten gunste van FagorBrandt leidt derhalve tot een dergelijke concurrentieverstoring. De Commissie meent echter dat de volgende elementen de negatieve gevolgen van deze concurrentieverstoring beperken. Ten eerste bedraagt het marktaandeel van FagorBrandt op de Europese markt voor grote elektrische huishoudelijke apparaten ten hoogste 5 % ([20]). Ten tweede zijn er op deze markt vier concurrenten met marktaandelen van 10 % of meer (Indesit, Whirlpool, BSH en Electrolux) ([21]). De concurrent die anoniem wenst te blijven erkent overigens dat FagorBrandt een betrekkelijk kleine speler op de Europese markt is (zie de twijfels van deze concurrent over het herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming gezien haar geringe omvang), met een afnemend marktaandeel ([22]). Ten derde is het steunbedrag beperkt ten opzichte van de in Europa behaalde omzet van FagorBrandt (de steun vertegenwoordigt nog geen 4 % van de in 2007 behaalde omzet), en meer nog ten opzichte van de Europese omzet van de vier grootste marktspelers met een grotere omzet dan die van FagorBrandt ([23]).

([19]) In haar beschikking van 21 juni 1994 waarbij een concentratie verenigbaar met de gemeenschappelijke markt wordt verklaard (Zaak nr. IV/M.458 — ELECTROLUX/AEG) op grond van Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad (PB C 187 van 9.7.1994) kwam de Commissie tot de conclusie dat de geografische omvang van de markten voor grote elektrische huishoudelijke apparaten West-Europa was. Volgens Beschikking 2000/475/EG van de Commissie van 24 januari 1999 inzake een procedure op grond van artikel 81 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-overeenkomst betreffende (Zaak nr. IV.F.1/36.718 — CECED) (PB L 187 van 26.7.2000, blz. 47) is de geografische markt die van de EER. Deze zaak betrof de sector wasmachines.

([20]) Het gezamenlijke marktaandeel van FagorBrandt en Fagor Electrodomesticos beloopt maximaal 8 %.

([21]) De Commissie kan het argument van Frankrijk niet onderschrijven dat het behoud van de aanwezigheid van FagorBrandt op de markt een positief effect heeft omdat daarmee het ontstaan van een oligopolistische situatie zou worden vermeden. De Franse autoriteiten hebben deze bewering niet nader onderbouwd. Bovendien is zij in strijd met de aanmelding, waarin een sterk concurrerende markt wordt beschreven met een veelvoud aan concurrenten, met name vanuit de distributiemerken. Tenslotte wordt in punt 39 van de richtsnoeren herstructureringssteun opgemerkt dat rekening wordt gehouden met een „monopolie of een eng oligopolie", waarvan hier geen sprake is omdat het aantal concurrenten, indien uitsluitend de grote ondernemingen in aanmerking worden genomen, reeds vier bedraagt.

([22]) […]

([23]) Op wereldwijd niveau is het verschil nog groter omdat groepen als Electrolux en Whirlpool buiten Europa zeer omvangrijke activiteiten hebben. In 2005 bijvoorbeeld was de gezamenlijke omzet van FagorBrandt en Fagor Electrodomesticos minder dan 2 miljard EUR, terwijl de wereldwijde omzet in grote elektrische huishoudelijke apparaten van Whirlpool, Electrolux, BSH en Indesit in euro respectievelijk 11,8 miljard, 10,8 miljard, 7,3 miljard en 3,1 miljard bedroeg.

(77) Terwijl in de vorige overweging de concurrentiedistorsie wordt besproken die door de steun wordt teweeggebracht, dient volgens punt 38 van de richtsnoeren herstructureringssteun, dat op zijn beurt artikel 87, lid 3), onder c), van het Verdrag weergeeft, ook de omvang van de „ongunstige effecten op de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt" tussen lidstaten te worden onderzocht. Zoals in punt 38 van het besluit tot inleiding van de procedure reeds is opgemerkt, verstoort de steun de bepaling van de vestigingsplaats van de economische activiteiten in de lidstaten, en derhalve het handelsverkeer tussen die lidstaten. FagorBrandt is een onderneming waarvan het grootste deel van de productieactiviteiten en werknemers zich in Frankrijk bevinden ([75-100] % van de door de onderneming geproduceerde volumes worden in Frankrijk vervaardigd). Zonder steun van de Franse staat zou FagorBrandt snel van de markt verdwijnen. De in de productielocaties van FagorBrandt vervaardigde producten concurreren echter voornamelijk met producten die door de concurrenten in andere lidstaten worden geproduceerd ([24]). Derhalve zou de verdwijning van FagorBrandt deze Europese concurrenten in staat hebben gesteld hun verkoop en dus hun productie aanzienlijk uit te breiden. De steun heeft ertoe geleid dat productieactiviteiten in Frankrijk werden behouden die anders ten dele naar andere lidstaten zouden zijn verplaatst. De steun heeft daarom het handelsverkeer ongunstig beïnvloed doordat voor de in de overige lidstaten gevestigde concurrenten de mogelijkheden van export naar Frankrijk werden beperkt ([25]). De steun vermindert eveneens de mogelijkheid van verkoop naar landen waarnaar FagorBrandt haar producten blijft uitvoeren. Gezien de omvang van de verkoop van FagorBrandt en het aantal dienovereenkomstige arbeidsplaatsen zijn deze ongunstige gevolgen voor het handelsverkeer niet onaanzienlijk.

(78) Gezien het voorafgaande is de Commissie van mening dat reële (d.w.z. niet onaanzienlijke) compenserende maatregelen noodzakelijk zijn, doch dat zij beperkt van omvang mogen zijn.

6.6.2. *Analyse van de reeds uitgevoerde maatregelen*

(79) In punt 39 van het besluit tot inleiding van de procedure verklaarde de Commissie te betwijfelen of de door de Franse autoriteiten aangemelde maatregelen als compenserende maatregelen konden worden aangemerkt, aangezien in punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun wordt bepaald: „afschrijvingen en sluiting van verliesgevende activiteiten die in ieder geval nodig zijn om de levensvatbaarheid te herstellen, worden bij de beoordeling van de compenserende maatregelen niet als inkrimping van capaciteit of aanwezigheid op de markt beschouwd.". Het leek erop dat alle maatregelen die door de Franse autoriteiten zijn beschreven binnen het toepassingsgebied van deze uitsluiting vielen. Frankrijk heeft, in het kader van de formele onderzoekprocedure, herhaald dat het de stopzetting van de productie van diepvrieskisten en vrijstaande microgolfovens alsook de verkoop van Brandt Components, als drie zinvolle compenserende maatregelen beschouwde. Daarom is de Commissie overgegaan tot een zorgvuldige analyse van deze maatregelen waarbij zij tot de volgende conclusies is gekomen.

(80) Over de sluiting van de fabriek voor diepvrieskisten in 2005 (te Lesquin) merkte Frankrijk in zijn aanmelding van 6 augustus 2007 op dat deze fabriek „waar diepvrieskisten en wijnkasten werden vervaardigd voor de gehele groep FagorBrandt, te klein was geworden om zijn variabele kosten of zijn vaste kosten te dekken en in 2004 [5-10] miljoen EUR exploitatieverlies had geleden". Het lijdt derhalve geen twijfel dat het hier de sluiting van een verliesgevende activiteit betreft die noodzakelijk is om de levensvatbaarheid te herstellen ([26]), en dat deze sluiting gezien punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun niet als compenserende maatregel kan worden aangemerkt.

(81) Ook het stopzetten van de productie van vrijstaande microgolfovens in de fabriek van Azenay betrof de sluiting van een verliesgevende activiteit die nodig was om de levensvatbaarheid te herstellen, iets wat de Franse autoriteiten overigens expliciet in de door hen ingediende documenten hebben erkend ([27]). Dat deze activiteit niet

([24]) […]

([25]) Inderdaad vindt [50-80] % van de verkoop van FagorBrandt plaats op de Franse markt. In dit verband heeft het Hof herhaaldelijk opgemerkt dat „immers, wanneer een staat steun toekent aan een onderneming, kan de binnenlandse productie in stand blijven of stijgen, met als gevolg dat de kansen van in andere lidstaten gevestigde ondernemingen om hun producten uit te voeren naar de markt van die lidstaat, afnemen", arrest van 13 juli 1988, in zaak C-102/87, Frankrijk/Commissie, Jurispr. 1988, blz. 4067, punt 19; arrest van 14 september 1994 in gevoegde zaken C-278/92, C-279/92 en C-280/92, Koninkrijk Spanje/Commissie, Jurispr. blz. I-4103, punt 40; arrest van 7 maart 2002 in zaak C-310/99, Italië/Commissie, Jurispr. blz. I-2289, punten 84 t/m 86; arrest van 11 juli 2002 in zaak T 152/99, HAMSA/Commissie, Jurispr. blz. II-3049, (zie punten 220-221).

([26]) In de Franse pers werd het gebrek aan winstgevendheid van de „diepvries"-activiteit breed uitgemeten. Een artikel in Ouest France van 8 juli 2004 vermeldde bijvoorbeeld: „ElcoBrandt, de Franse groep op het gebied van elektrische huishoudelijke apparaten, zal in 2005 haar fabriek in Lesquin (Nord), die gespecialiseerd is op het gebied van diepvriezers, sluiten omdat zij „niet meer winstgevend is". Elco had de fabriek twee jaar geleden van Brandt overgenomen. De 600 werknemers hadden een sociaal plan aanvaard waarin het behoud van 150 arbeidsplaatsen was voorzien: deze worden geschrapt.". In een artikel in de krant „Les Echos", van 7 juli 2004, lichten bestuurders van Brandt nader toe dat „ondanks de grote inspanningen om het concurrentievermogen uit te breiden door 35 % van de componenten in China te kopen of de kwaliteit en de productiviteit te verbeteren, zijn de kosten op de markt sneller gedaald dan bij ons" en „het behoud van een activiteit inzake de productie van diepvrieskisten heeft binnen de groep ElcoBrandt economisch gesproken geen zin meer. Elke keer wanneer wij een van deze producten verkopen lijden wij 25 % verlies.".

([27]) In de aanmelding verklaren de Franse autoriteiten dat een van de doelstellingen van het herstructureringsplan is „de rationalisering van de productie door bepaalde lage segmenten op te geven die structureel verliesgevend zijn geworden, om de verliezen te beperken die het gevolg zijn van de uitbreiding van de marktaandelen van producenten uit lagekostenlanden (vrijstaande microgolfovens, kleine diepvrieskisten en koelkasten)". In een brief van 15 februari 2008, waarin zij commentaar geven op de opmerkingen van belanghebbenden, verklaren de Franse autoriteiten: „De Franse autoriteiten herinneren eraan dat […] de verschillende maatregelen die reeds genomen zijn in eerste instantie bedoeld zijn om de verliezen te beperken (sluiting van een fabriek met verliesgevende productie, Lesquin, en het staken van de productie van bepaalde niet-winstgevende producten, zoals microgolfovens).". Deze twee fragmenten bevestigen trouwens de voornoemde conclusies inzake de sluiting van de fabriek te Lesquin.

winstgevend is wekt geen verbazing omdat vrijstaande microgolfovens tot een van de marktsegmenten behoren waar de producten afkomstig uit lagekostenlanden de grootste marktpenetratie hebben ([28]). Bovendien was de fabriek in Azenay grote orders voor de productie van microgolfovens voor andere groepen kwijtgeraakt ([29]). Kortom, deze maatregel kan op basis van punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun niet in aanmerking worden genomen als compenserende maatregel.

(82) Daarentegen heeft de onderneming in maart 2004 haar dochteronderneming Brandt Components (fabriek te Nevers) aan de Oostenrijkse groep ATB verkocht voor een bedrag van [2-5] miljoen EUR. Dit betreft derhalve noch een afschrijving ([30]) noch de sluiting van een activiteit. Deze maatregel is daarom niet uitgesloten van de voornoemde bepaling in punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun. De activiteit die in maart 2004 werd afgestoten ([31]) had in 2003 nog een omzet van [25-45] miljoen EUR — [2-5] % van de omzet van de onderneming in 2003 — en had [250-500] werknemers — [5-10] % van de werknemers van de onderneming. De activiteit behelsde het ontwerp, de ontwikkeling, de productie en het op de markt brengen van elektromotoren voor wasmachines. Door deze afstoting is de aanwezigheid van de onderneming op de markt voor wasmachineonderdelen derhalve verminderd.

(83) De Commissie erkent weliswaar dat deze maatregel een compenserende maatregel vormt, maar is niettemin van mening dat zij als zodanig niet in verhouding staat tot de mededingingsverstorende effecten van de hierboven beschreven steun. De Commissie merkt met name op dat de aanwezigheid van FagorBrandt op de markt voor grote elektrische huishoudelijke apparaten ([32]), de voornaamste markt waarop FagorBrandt aanwezig zal blijven, niet wordt ingekrompen.

([28]) Dit is door de Franse autoriteiten benadrukt, met name in bijlage 7 van de aanmelding.

([29]) Zie bijvoorbeeld het artikel „Brandt: einde van het contract met Miele bevestigd. Na de terugtrekking van Electrolux opnieuw een grote klap voor Aizenay", verschenen in Ouest France van 3 maart 2005.

([30]) Nog minder omdat dit de onderneming een meerwaarde van [0-1 miljoen] EUR opleverde.

([31]) Zoals in deel 2.2 van het besluit tot inleiding van de procedure is opgemerkt is FagorBrandt in 2004 een herstructureringsproces begonnen toen het gebrek aan concurrentievermogen en de eerste financiële moeilijkheden optraden. De Commissie is daarom van oordeel dat deze afstoting „integrerend deel uitmaakt van de herstructurering" zoals in punt 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun wordt voorgeschreven.

([32]) De Franse autoriteiten merken op dat de onderneming dankzij de activiteit van Brandt Components profiteerde van een sterke integratie van wasmachines van de hoogste kwaliteit, een marktsegment waarin de groep FagorBrandt historisch een sterke positie inneemt. Volgens de Franse autoriteiten wordt dit soort integratie met name nagestreefd voor innoverende producten of producten waarvoor een specifieke knowhow vereist is, en door de grote spelers van de sector in praktijk gebracht (bv. BSH of Miele). De Commissie merkt evenwel op dat de Franse autoriteiten de voornoemde beweringen niet hebben gestaafd met elementen op basis waarvan de Commissie met zekerheid kan vaststellen — laat staan het effect ervan kwantificeren — dat de afstoting van Brandt Components het vermogen van FagorBrandt om concurrerende wasmachines te ontwikkelen zal beperken en daarmee de aanwezigheid van de onderneming op de wasmachinemarkt zal reduceren. De Commissie kan derhalve niet concluderen dat de verkoop van Brandt Components een reëel effect heeft op de markt voor grote elektrische huishoudelijke apparaten.

6.6.3. *Bijkomende compenserende maatregelen die door de Franse autoriteiten worden voorgesteld*

(84) In reactie op de twijfels die in het besluit tot inleiding van de procedure zijn geuit ten aanzien van de ontoereikendheid van de aangemelde compenserende maatregelen, stellen de Franse autoriteiten voor het in de handel brengen van koelapparaten en kooktoestellen van het merk Vedette gedurende vijf jaar stop te zetten. Daarnaast stellen zij voor ofwel het in het handel brengen van vaatwasmachines van Vedette te staken, ofwel om het merk […] te verkopen.

(85) Zoals in het voorafgaande is opgemerkt realiseert FagorBrandt [50-80] % van haar verkopen op de Franse markt, waar de onderneming in 2006 een marktaandeel had van [10-20] % in waarde en [10-20] % in volume. Dit betekent dat indien FagorBrandt haar activiteiten zou hebben stopgezet, vooral de concurrenten op de Franse markt hiervan geprofiteerd zouden hebben doordat zij hun verkopen zouden kunnen opvoeren. Dit zijn derhalve de ondernemingen die het meest worden geraakt door het voortbestaan van FagorBrandt als gevolg van de steun. Daarentegen zijn de verkopen van FagorBrandt op de Italiaanse markt zeer beperkt. Als compenserende maatregel geeft de Commissie daarom de voorkeur aan de stopzetting van de levering van vaatwasmachines van het merk Vedette boven de verkoop van het merk […], omdat de producten van het merk Vedette ([33]) uitsluitend in Frankrijk op de markt worden gebracht terwijl de producten […] voornamelijk […] worden verkocht.

(86) Derhalve dient de omvang van deze bijkomende compenserende maatregelen te worden onderzocht om na te gaan of zij toereikend zijn.

K o e l a p p a r a t e n

(87) De verkoop van koelapparaten (koelkasten en diepvrieskisten) van het merk Vedette vertegenwoordigden in 2007 een bedrag van [10-20] miljoen EUR, d.w.z. [1-3] % van de omzet van de groep FagorBrandt.

([33]) Op de Franse markt bevindt het merk Vedette zich aan de bovenzijde van het tweede kwartiel en in het derde kwartiel van de markt voor vrijstaande producten. De voorgestelde maatregelen beperken derhalve de aanwezigheid van FagorBrandt op de markt voor inbouwproducten. Verreweg de meeste groepen die concurrenten zijn van FagorBrandt op de inbouwmarkt bezitten echter ook merken die met Vedette concurreren op de markt voor vrijstaande producten. Zij zullen derhalve profiteren van de terugtrekking van de producten van Vedette als hierboven beschreven.

(88) De stopzetting van de levering van koelapparaten gedurende vijf jaar zal de concurrenten op de Franse markt in staat stellen hun positie in deze sector te versterken. Volgens een studie van GfK die in 2007 is verschenen zijn de grootste concurrenten van FagorBrandt — met een in waarde uitgedrukt marktaandeel van […] % — op de Franse koelkastenmarkt Whirlpool ([…] %), Indesit ([…] %) en Electrolux ([…] %). Op de markt voor diepvrieskisten zijn de grootste concurrenten van FagorBrandt ([…] %) Whirlpool ([…] %), Liebherr ([…] %) en Electrolux ([…] %).

Kooktoestellen

(89) De verkoop van de kooktoestellen van het merk Vedette vertegenwoordigde in 2007 een bedrag van [5-10] miljoen EUR, [0,5-1,5] % van de omzet van de groep FagorBrandt.

(90) De stopzetting van de levering van kooktoestellen gedurende vijf jaar zal derhalve de concurrenten in staat stellen hun positie op de markt voor fornuizen te versterken. Volgens de studie van GfK van 2007 zijn de voornaamste concurrenten van FagorBrandt (die een marktaandeel heeft van […] % in waarde) op de markt voor kooktoestellen in Frankrijk Indesit ([…] %), Electrolux ([…] %) en Candy ([…] %).

Vaatwasmachines

(91) De verkoop van vaatwasmachines van het merk Vedette vertegenwoordigde in 2007 een bedrag van [5-10] miljoen EUR, wat neerkomt op [0,5-1,5] % van de omzet van de groep FagorBrandt.

(92) Volgens de studie van GfK van 2007 zijn de grootste concurrenten van FagorBrandt (die een in waarde uitgedrukt marktaandeel heeft van […] %) op de markt voor vaatwasmachines in Frankrijk BSH ([…] %), Whirlpool ([…] %) en Electrolux ([…] %). Daarom zal de stopzetting van de levering van vaatwasmachines van het merk Vedette de concurrenten in staat stellen hun aanwezigheid op de markt uit te breiden.

Conclusie over de bijkomende compenserende maatregelen

(93) Kortom, de producten met de merknaam Vedette waarvan de levering zal worden stopgezet vertegenwoordigen [3-5] % van de omzet van de groep ([34]). Volgens de Franse autoriteiten vergt dit aanzienlijke aanpassingen binnen de onderneming […].

([34]) In 2007 maakten zij [30-40] % van de omzet van het merk Vedette uit en [4-6] % van de verkoop van FagorBrandt van grote elektrische huishoudelijke apparaten op de Franse markt.

6.6.4. *Conclusie over de compenserende maatregelen als geheel*

(94) De compenserende maatregelen omvatten de stopzetting van de levering van bepaalde producten (kooktoestellen, koelapparaten en vaatwasmachines) van het merk Vedette ([35]) en de afstoting van Brandt Components. Het betreft weliswaar een reële (d.w.z. niet onaanzienlijke) inkrimping van de aanwezigheid op de markt, die echter van beperkte omvang is. Deze inkrimping is derhalve evenredig met de ernst van de vervalsing van de mededinging en de verstoring van het handelsverkeer welke in het voorafgaande zijn geanalyseerd.

(95) De Commissie meent dan ook dat dankzij deze maatregelen een buitensporige vervalsing van de mededinging in de zin van de punten 38 tot en met 40 van de richtsnoeren herstructureringssteun kan worden voorkomen.

6.7. **Beperking van de steun tot het minimum: reële bijdrage, vrij van steun**

(96) Om te kunnen worden goedgekeurd moet de steun overeenkomstig de punten 43 tot en met 45 van de richtsnoeren herstructureringssteun, qua bedrag en intensiteit beperkt blijven tot het strikt noodzakelijke minimum voor de uitvoering van de herstructurering naargelang van de financiële draagkracht van de onderneming, van haar aandeelhouders of van het concern waarvan zij deel uitmaakt. De begunstigden van de steun moeten uit eigen middelen een belangrijke bijdrage aan het herstructureringsplan leveren, zo nodig door de verkoop van activa die voor het voortbestaan van de onderneming niet onontbeerlijk zijn, of door externe financiering tegen marktvoorwaarden.

(97) Zoals in punt 43 van het inleidingsbesluit is aangegeven bedragen de herstructureringskosten volgens de aanmelding van de Franse autoriteiten [50-90] miljoen EUR. Zij worden als volgt gefinancierd ([36]):

	Miljoen EUR	%
Herstructureringskosten	[50-90]	100
Gefinancierd door:		
Eigen bijdrage van de begunstigde	[0-10]	[…]
Inbreng aandeelhouders	26,9	[…]
Staatssteun	31	[40-50]

([35]) Het doel van deze maatregel is de betrokken producten van Vedette uit de handel te nemen. Het is derhalve duidelijk dat het effect van de maatregel zou verdwijnen indien FagorBrandt aan een andere onderneming een licentie zou verlenen voor de productie en/of de levering van deze producten onder de merknaam Vedette.

([36]) Het besluit tot inleiding van de procedure vermeldde abusievelijk dat de „eigen bijdrage van de begunstigde" 4,6 % bedroeg, terwijl in de aanmelding duidelijk een bedrag van 4,6 miljoen EUR vermeld was.

(98) In punt 44 van het besluit tot inleiding van de procedure verklaart de Commissie dat zij wat deze gegevens betreft op twee punten twijfels heeft. Ten eerste verzoekt zij de Franse autoriteiten te rechtvaardigen waarom zij de terugbetaling van de steun niet bij de herstructureringskosten hebben opgenomen. Anderzijds vraagt zij hun toe te lichten wat de aard van de „eigen bijdrage van de begunstigde" is.

(99) Ten aanzien van dit tweede punt hebben de Franse autoriteiten geantwoord dat de „eigen bijdrage van de begunstigde" bestaat uit bankleningen die door FagorBrandt op de markt worden opgenomen. Zij verduidelijkten dat de onderneming in 2006 bankleningen is aangegaan voor een bedrag van [25-30] miljoen EUR, een bedrag dat in 2007 is verhoogd tot [30-35] miljoen EUR ([37]). Hierbij zijn voorraden eindproducten als zekerheid gesteld. De Commissie meent dat het hier een „externe financiering tegen marktvoorwaarden" betreft volgens de definitie van punt 43 van de richtsnoeren herstructureringssteun, en derhalve een waardevolle bijdrage vormt.

(100) Wat het eerste punt van twijfel betreft dat door de Commissie naar voren is gebracht verklaren de Franse autoriteiten dat de terugbetaling van onverenigbare steun in eerste instantie niet als herstructureringskosten kan worden aangemerkt (noch als eigen bijdrage van de begunstigde onderneming in de zin van de punten 43 en 44 van de richtsnoeren herstructureringssteun). Daarom hebben zij deze terugbetaling niet bij de herstructureringskosten ondergebracht. Zij merken evenwel op dat deze terugbetaling, die op circa [25-30] miljoen EUR wordt geraamd (inclusief rente), uiteraard zoals alle andere normale financiële uitgaven is opgenomen in het businessplan dat aan de aanmelding is gehecht. De Commissie vindt het noodzakelijk dat de terugbetaling in het businessplan in aanmerking wordt genomen, wat hier het geval is ([38]). Ten aanzien van de vraag of deze terugbetaling formeel als herstructureringskosten moet worden beschouwd in de zin van punt 43 van de richtsnoeren herstructureringssteun merkt de Commissie op dat ook al zou dit het geval zijn, dit er niet toe zou leiden dat de eigen bijdrage van de begunstigde zou afnemen tot minder dan 50 %, het niveau dat bij punt 44 van de richtsnoeren herstructureringssteun wordt voorgeschreven. Zelfs indien de terugbetaling van de steun met rente als herstructureringskosten zou zijn opgenomen — die in dat geval circa [75-100] miljoen EUR zouden belopen —, dan zou dit tot gevolg hebben dat het aandeel van de herstructureringskosten dat door de steun wordt gefinancierd zou dalen, en het aandeel van deze kosten dat door de begunstigde ([39]) en zijn aandeelhouders wordt gefinancierd, zou stijgen. Het is daarom niet nodig dat de Commissie ten aanzien van deze kwestie een standpunt inneemt.

([37]) Brief van de Franse autoriteiten van 15 februari 2008.

([38]) In haar Beschikking 2006/747/EG, was de Commissie van oordeel dat het feit dat het ingediende herstructureringsplan geen rekening hield met de terugbetaling van onverenigbare steun welke de onderneming ontvangen had, de conclusie bevestigde dat het herstel van de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn door dit plan niet gewaarborgd was.

([39]) Dan zouden alle genoemde bankleningen van [30-35] miljoen EUR als eigen bijdrage worden aangemerkt.

(101) De twijfels die de Commissie in het besluit tot inleiding van de procedure naar voren had gebracht zijn derhalve weggenomen, en de Commissie concludeert dat „de eigen bijdrage van de begunstigde" en van zijn aandeelhouder hoger is dan 50 % van de herstructureringskosten, zoals in punt 44 van de richtsnoeren herstructureringssteun van grote ondernemingen wordt geëist.

(102) Op de bewering van de concurrent die anoniem wenste te blijven dat de steun niet tot een noodzakelijk minimum beperkt is omdat FagorBrandt middelen kan opnemen bij haar aandeelhouder en de groep waartoe zij behoort is de Commissie reeds ingegaan in het kader van haar onderzoek naar de vraag of de onderneming voor steun in aanmerking komt.

(103) Afgezien van het onderzoek inzake de inachtneming van het formele criterium dat de begunstigde een eigen bijdrage van minstens 50 % moet leveren heeft de Commissie tevens onderzocht of de steun tot het strikt noodzakelijke minimum beperkt is gebleven, met name op basis van de in punt 45 van de richtsnoeren herstructureringssteun genoemde criteria. De Commissie meent dat dit inderdaad het geval is en dat het steunbedrag de onderneming niet de beschikking geeft „over extra kasmiddelen die kunnen worden gebruikt voor agressieve, marktverstorende activiteiten welke met het herstructureringsproces geen verband houden.". Volgens de Commissie zal de groep ook na de toekenning van de steun en na voltooiing van de herstructurering nog een aanzienlijke schuldenlast hebben.

6.8. **Volledige uitvoering van het plan**

(104) Het herstructureringsplan van FagorBrandt moet volledig worden uitgevoerd en alle verbintenissen van Frankrijk moeten worden nagekomen ([40]). De Commissie wenst op de hoogte te worden gehouden van de vorderingen die bij de uitvoering van het plan worden gemaakt evenals van de nakoming van de verbintenissen ter zake.

7. **CONCLUSIE**

(105) De steun kan verenigbaar worden verklaard met de gemeenschappelijke markt mits aan alle opgelegde voorwaarden wordt voldaan,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De steun die Frankrijk voornemens is ten uitvoer te leggen ten behoeve van de onderneming FagorBrandt voor een bedrag van 31 miljoen EUR is verenigbaar met de gemeenschappelijke markt onder de in artikel 2 genoemde voorwaarden.

([40]) Zoals reeds eerder is aangegeven is de uitvoering van het herstructureringsplan in 2004 begonnen en zijn de meeste herstructureringsmaatregelen reeds ten uitvoer gelegd.

Artikel 2

1. De Franse autoriteiten zijn gehouden de uitkering van de in artikel 1 van deze beschikking bedoelde steun aan de onderneming FagorBrandt op te schorten zolang de in Beschikking 2004/343/EG bedoelde onverenigbare steun niet is terugbetaald.

2. Het herstructureringsplan van FagorBrandt dat door Frankrijk op 6 augustus 2006 ([41]) aan de Commissie is meegedeeld, wordt volledig ten uitvoer gelegd.

3. FagorBrandt staakt de levering van koelapparaten, kooktoestellen en wasmachines van het merk Vedette gedurende een periode van vijf jaar, welke uiterlijk zeven maanden na de datum van kennisgeving van deze beschikking aanvangt.

4. Om de naleving van de in de leden 1 tot en met 3 van dit artikel vastgelegde voorwaarden te waarborgen stelt Frankrijk de Commissie door middel van jaarlijkse verslagen in kennis van de stand van de herstructurering van FagorBrandt, de terugvordering van de in lid 1 beschreven onverenigbare steun, de uitkering van de verenigbare steun, en de tenuitvoerlegging van de compenserende maatregelen.

Artikel 3

Frankrijk deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen het heeft genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Franse Republiek.

Gedaan te Brussel, 21 oktober 2008.

Voor de Commissie,
Neelie KROES
Lid van de Commissie

([41]) Dit is onjuist: lees „2007” in plaats van „2006”.